

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

รายงานการประชุม

คณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม

ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕

วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๓๐ น.

การประชุมผ่านระบบออนไลน์

ผู้มาประชุม

๑. ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม นางสาวนิภาพัทน์ วงศ์วัฒนเดชะ	อนุกรรมการ
๓. ผู้แทนสำนักงานศาลปกครอง นายอนันต์ คงเครือพันธ์	อนุกรรมการ
๔. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด นายวิพล กิติทัศนาศรัย	อนุกรรมการ
๕. ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พลตำรวจตรีหญิง จุฑารัตน์ ฉัตรเพิ่มพร	อนุกรรมการ
๖. ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ นางอมรรัตน์ ฤทธิพลเดช	อนุกรรมการ
๗. ผู้แทนสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ นางสาวศิริรินทร์พร เดียวตระกูล	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม นางสาวรุ่งนภา ลีคนาพรวิสิฐ	อนุกรรมการ
๙. ผู้แทนสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย นางสาวชลธิช ชื่นอุระ	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา นางศิริสา ไชยหมาย	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานอนุกรรมการให้ความเห็นชอบ นางสาวสิริพร ทิพย์โสภณ	อนุกรรมการ

๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม พันตำรวจโทพงษ์ธร ธีญญูสิริ	อนุกรรมการ
๑๓. นายชัยวัฒน์ รุ่งเล็ก	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๔. นางชัตติยา รัตนติลก	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๕. นางสาวจิตติยา พุกษามะธานันท์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโทกฤษณพงศ์ พูตระกูล	ติตราชการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นางสาวรัตนาวรรณ หอมเนียม	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๒. นางสาวกัลยา ถ้ำทอง	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๓. นายรัชภูมิ พลเพชร	สำนักงานกิจการยุติธรรม

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
 ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าได้อนุมัติการติตราชการ ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้
 จำนวน ๑ ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท กฤษณพงศ์ พูตระกูล

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม
 ครั้งที่ ๓/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุม

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

๓.๑ ความคืบหน้าการดำเนินชุดโครงการวิจัยเพื่อการหันเหผู้กระทำผิดออกจาก
 กระบวนการยุติธรรม

ฝ่ายเลขานุการฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ตามมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาและ
 ส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม ได้เห็นชอบการจัดทำชุดโครงการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม
 ตามแนวทางการป้องกันอาชญากรรม (การป้องกันอาชญากรรมก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม) “ชุดโครงการวิจัย
 เพื่อป้องกันกลุ่มเสี่ยงที่จะก่ออาชญากรรม” (การป้องกันอาชญากรรมระหว่างเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม) “ชุด
 โครงการวิจัยเพื่อการหันเหผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม” เพื่อเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณ
 ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมได้นำส่งชุดโครงการวิจัยดังกล่าวเพื่อเสนอของบประมาณด้าน
 วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ภายใต้แผนงาน “การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนใน
 กระบวนการยุติธรรม” เรียบร้อยแล้ว

ทั้งนี้...

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้มีการแจ้งผลการจัดสรรงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ เรียบร้อยแล้ว ซึ่งชุดโครงการวิจัยเพื่อการหันเหผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ (สิบล้านบาทถ้วน) โดยชุดโครงการวิจัยเพื่อการหันเหผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม เป็นการวิจัยในลักษณะของชุดโครงการวิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนากฎหมาย มาตรการ วิธีการเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกกับผู้กระทำผิด รวมถึงสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการให้ความช่วยเหลือผู้กระทำผิดและเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมอีกครั้ง ประกอบด้วย ๓ กรอบการวิจัย ๗ โครงการวิจัยย่อย

ในการนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้รายงานความคืบหน้าการดำเนินการชุดโครงการวิจัยเพื่อการหันเหผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

๑. แต่งตั้งที่ปรึกษาชุดโครงการวิจัย และคณะกรรมการกำกับและติดตาม (Steering Committee) โดยได้มีการแจ้งเวียนคำสั่งไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องเรียบร้อยแล้ว
๒. การติดต่อ ประสานทาบถาม ผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ร่วมกำหนดโจทย์วิจัยและดำเนินการศึกษาวิจัยร่วมด้วย เพื่อให้โครงการวิจัยมีความสอดคล้องและตรงกับความต้องการของหน่วยงาน ซึ่งส่งผลให้เมื่อดำเนินการศึกษาวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะสามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถขับเคลื่อนการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมาย
๓. การดำเนินการวิจัยโดยการจ้างเหมาบริการผู้เชี่ยวชาญ เพื่อดำเนินโครงการวิจัย ซึ่งจะประกอบด้วยกิจกรรมการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูล การเก็บข้อมูลภาคสนาม และการดำเนินการในพื้นที่นำร่อง (Pilot Study) โดยในกิจกรรมการจ้างเหมาบริการดังกล่าว สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการลงนามในสัญญาไปเรียบร้อยแล้ว จำนวน ๖ โครงการ และยังอยู่ระหว่างการดำเนินการจ้างเหมาบริการอีก ๑ โครงการ และเพื่อให้การบริหารโครงการวิจัยฯ เป็นไปตามกรอบเวลาที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) จึงกำหนดให้ทุกโครงการวิจัยมีระยะเวลาดำเนินการ ๑๕๐ วัน นับตั้งแต่ลงนามในสัญญา

ทั้งนี้...

ทั้งนี้ เนื่องจากชุดโครงการวิจัยดังกล่าวอยู่ระหว่างดำเนินการคัดเลือกผู้ที่มีความเหมาะสมมาทำงานร่วมกับนักวิจัยของสำนักงานกิจการยุติธรรมอีก ๑ โครงการ รวมถึงการดำเนินการวิจัยในภาพรวมของชุดโครงการวิจัย ซึ่งคาดว่าชุดโครงการวิจัยดังกล่าวจะไม่แล้วเสร็จภายในเดือนมีนาคม ๒๕๖๕ สำนักงานกิจการยุติธรรมจึงได้ดำเนินการ ขออนุมัติจากผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม เพื่อขอขยายระยะเวลาการดำเนินงานชุดโครงการวิจัยดังกล่าว จากเดิมสิ้นสุดการดำเนินชุดโครงการวิจัย ภายในเดือนมีนาคม ๒๕๖๕ เป็นสิ้นสุดการดำเนินชุดโครงการวิจัยดังกล่าว ภายในเดือนกันยายน ๒๕๖๕ และได้มีการรายงานไปยังสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เรียบร้อยแล้ว

ประเด็นอภิปราย

๑. กิจกรรมการจ้างเหมาบริการของโครงการวิจัยการทบทวนกฎหมายหรือมาตรการที่นำมาใช้เพื่อเป็นการหันเหผู้กระทำผิดจากการควบคุมตัว : ก่อน ระหว่างและหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งในปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการจ้างเหมาบริการ เนื่องจากเกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการงบประมาณ โดย สกสว. ได้มีการโอนเงินอุดหนุนเพื่อการวิจัยให้ สกธ. เป็นวงจางาน จำนวน ๓ วงจางาน ทั้งนี้ ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๐๒.๓/ว ๑๐ ลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเงินที่มีผู้มอบให้หน่วยงานของรัฐโดยมีวัตถุประสงค์ แจ้งว่าตามที่พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๔ วรรคสอง บัญญัติให้ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งได้รับเงินที่มีผู้มอบให้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ใช้จ่ายในกิจการของหน่วยงานของรัฐนั้นก็ดี หรือได้รับเงินที่เกิดจากทรัพย์สินซึ่งมีผู้มอบให้เพื่อหาดอกผลใช้จ่ายในกิจการของหน่วยงานของรัฐนั้นก็ดี ให้หน่วยงานของรัฐนั้นจ่ายเงินหรือกักหน้ผูกพันภายในวงเงินที่ได้รับนั้นได้ และไม่ต้องนำส่งคลัง ดังนั้น การทำสัญญาเพื่อดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง สกธ. จะต้องทำสัญญาเท่ากับงบประมาณที่ได้รับโอนจัดสรรอยู่จริงในขณะที่มีการทำสัญญา โดยในงวดที่ ๑ สกธ. ได้รับงบประมาณ จำนวน ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท จึงสามารถจัดทำสัญญาเพื่อดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างได้เพียงจำนวน ๖ โครงการเท่านั้น ในส่วนของโครงการวิจัยการทบทวนกฎหมายฯ ที่อยู่ระหว่างดำเนินการจ้างเหมาบริการ ซึ่งโครงการดังกล่าวมีระยะเวลาการดำเนินการ จำนวน ๕ เดือน จึงสามารถดำเนินการวิจัยและบริหารจัดการชุดโครงการวิจัยในภาพรวมแล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน ๒๕๖๕

๒. แนวทางการบริหารจัดการชุดโครงการวิจัยเพื่อการหันเหผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ สกธ. ได้มีแนวทางในการวางแผนการดำเนินโครงการวิจัยให้สามารถดำเนินการภายใต้กรอบระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้น โครงการวิจัยที่มีกิจกรรมการจ้างเหมาบริการผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินโครงการวิจัย ที่มีกิจกรรมในการลงพื้นที่ภาคสนาม สัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมสนทนากลุ่ม จึงต้องมีการดำเนินการจ้างเหมาฯ เป็นลำดับแรก ในส่วนของโครงการวิจัยการทบทวนกฎหมายฯ ที่เป็นการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นการทบทวนวรรณกรรม กฎหมาย ระเบียบต่างๆ เป็นสำคัญ จึงสามารถดำเนินการจ้างเหมาบริการภายหลัง ทั้งนี้ทาง สกธ. จะบริหารจัดการชุดโครงการวิจัยให้แล้วเสร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กรอบระยะเวลาที่กำหนด

๓. การดำเนินชุดโครงการวิจัยเพื่อการหันเหผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม ได้มีการติดต่อ ประสาน ทาบถาม ผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ร่วมกำหนดโจทย์วิจัยและดำเนินการศึกษาวิจัย โดยในแต่ละโครงการวิจัยได้มีการประสานและทาบถามเรียบร้อยแล้ว แต่เพื่อให้การดำเนินการวิจัยมีความครบถ้วน สมบูรณ์ และเพื่อสามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ได้ เช่น โครงการวิจัยการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนและเอกชนในการดูแลผู้กระทำผิด ควรเพิ่มเติมกลุ่ม NGO ภาคประชาสังคม/เอกชนที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมเป็น Stakeholder ด้วย

๔. โครงการวิจัยที่ได้มีการดำเนินการจ้างเหมาบริการไปแล้ว จำนวน ๖ โครงการ ในปัจจุบันในแต่ละโครงการวิจัยพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เช่น กระบวนการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน (Institutional Review Board: IRB) ที่มีความล่าช้า การลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือ COVID-๑๙ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินโครงการวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทาง สกธ. จะมีการหารือไปยัง สกสว. ต่อไป

๕. การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภายใต้ชุดโครงการวิจัยเพื่อการหันเหผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม (การจ้างเหมาบริการผู้เชี่ยวชาญเพื่อดำเนินโครงการวิจัย) สกธ. ดำเนินการตามตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๖ การจัดซื้อจัดจ้างโดยกิจกรรมการจ้างเหมาบริการฯ ทั้ง ๗ โครงการ สกธ. ได้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีคัดเลือก ตามมาตรา ๕๕ (๒) วิธีคัดเลือก และมาตรา ๕๖ (ข) เนื่องจากโครงการวิจัยดังกล่าวมีลักษณะที่มีความซับซ้อนต้องอาศัยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านรวมถึงผู้ชำนาญการด้านระเบียบวิธีวิจัยและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขอบเขตการศึกษาและวิธีการดำเนินงานที่มีความสามารถในการประสานงานเพื่อเก็บข้อมูล จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่มีความชำนาญเป็นพิเศษหรือมีทักษะสูง

๖. โครงการวิจัยที่อยู่ภายใต้ชุดโครงการวิจัยเพื่อการหันเหผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญ และได้รับความสนใจ รวมถึงอยู่ระหว่างการเสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร คือ

๑) โครงการวิจัยการเพิ่มประสิทธิภาพในการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. .... ที่อยู่ระหว่างการเสนอเข้าสู่การประชุมสภาผู้แทนราษฎร (แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราว และการใช้สิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญา) ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา คำแนะนำของประธานศาลฎีกา ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาวิจัยมีความครบถ้วน สมบูรณ์ ผู้ศึกษาวิจัยควรมีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวเพิ่มเติมด้วย

๒) โครงการวิจัยการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในมาตรการการพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ และการอภัยโทษ: แนวทางการมีส่วนร่วมของตำรวจ อัยการ ศาล ควรมีการศึกษาและทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด และครบถ้วน เช่น พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. ๒๕๖๔ พระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๗. การดำเนินชุดโครงการวิจัยเพื่อการหันเหผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม เมื่อดำเนินการวิจัยแล้วเสร็จ จะสามารถนำไปสู่การปรับปรุงตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น จำนวนข้อพิพาทและคดีความที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นต้น รวมถึงผลจากการศึกษาวิจัยจะส่งต่อไปยังคณะกรรมการประสานและพัฒนาระบบงานยุติธรรม เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

มติที่ประชุม

รับทราบ

๓.๒ ความคืบหน้าการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ

ฝ่ายเลขานุการแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมได้มีการจัดทำชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ (การป้องกันอาชญากรรมหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม) ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ เป็นจำนวนเงิน ๒๔,๒๐๐,๐๐ บาท มีระยะเวลาดำเนินการภายใน ๑ ปี ๘ เดือน โดยชุดโครงการวิจัยดังกล่าว ประกอบด้วย ๕ กรอบการวิจัย ได้แก่ ๑) การพัฒนาระบบจำแนกผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ ๒) การพัฒนากระบวนการแก้ไข บำบัด พื้นฟูผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ ๓) การประเมินผลโปรแกรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการพัฒนากระบวนการติดตามหลังปล่อยที่มีประสิทธิภาพ ๔) การพัฒนามาตรการทางกฎหมาย/กลไกการป้องกันการกลับมากระทำผิดซ้ำ และ ๕) การพัฒนามาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันการกลับมากระทำผิดซ้ำ ๑๐ โครงการวิจัยย่อย ซึ่งมีนางอุษา จันทลอย บุญเปี่ยม เป็นหัวหน้าแผนกกิจกรรม (Director)

ในขณะนี้การดำเนินการวิจัยได้แล้วเสร็จสมบูรณ์ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการแล้ว ฝ่ายเลขานุการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การดำเนินงานด้านวิจัยสามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการวิเคราะห์ข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะ ผลผลิต และแนวทางในการนำงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ ดังนั้น ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้มีการจัดทำชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ (ปีที่ ๒) โดยเป็นการต่อยอดผลจากการศึกษาวิจัยชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำในปีที่ ๑ ซึ่งประกอบด้วย ๓ กรอบวิจัย ๕ โครงการวิจัยย่อย งบประมาณทั้งสิ้น ๙,๙๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นการพัฒนาและกำหนดนโยบายแนวทางในการลดการกระทำผิดซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมในทุกมิติ ส่งผลให้นำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้มีการพัฒนาข้อเสนอชุดโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ (ปีที่ ๒) เพื่อเสนอขอรับทุนสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ซึ่งในขณะนี้ วช. ได้พิจารณาเห็นควรอนุมัติทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ของสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้แก่ โครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ จำนวน ๙,๘๖๐,๐๐๐ บาท (เก้าล้านแปดแสนหกหมื่นบาทถ้วน) และสำนักงานฯ ได้ดำเนินการลงนามในสัญญาฯ รับทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ชุดโครงการวิจัยดังกล่าว ประกอบด้วย

๑) กรอบการวิจัยที่ ๑ การพัฒนาระบบจำแนกผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ

๒) กรอบการวิจัยที่ ๒ การพัฒนากระบวนการแก้ไข บำบัด พื้นฟูผู้กระทำผิดที่มี

ประสิทธิภาพ

๓) กรอบการวิจัยที่ ๓ การพัฒนากระบวนการติดตามหลังปล่อยที่มีประสิทธิภาพ

ซึ่งภายใต้การศึกษาการวิจัยทั้ง ๓ กรอบการวิจัยดังกล่าว จะมีการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำร่างกฎหมายเพื่อป้องกันอันตรายจากผู้พ้นโทษที่มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อสังคมและกลไกในการดำเนินการ และการศึกษาระบบ แนวทางในการจำแนก บำบัด แก้ไข พื้นฟูผู้กระทำผิด และแนวทางในการติดตามหลังปล่อย กรณีผู้กระทำผิดในคดีลักษณะร้ายแรง

ทั้งนี้ ชุดโครงการวิจัยดังกล่าวอยู่ระหว่างดำเนินการจ้างที่ปรึกษาเพื่อดำเนินโครงการวิจัยต่อไป ซึ่งฝ่ายเลขานุการฯ จะรายงานความคืบหน้าในการดำเนินงานชุดโครงการวิจัยต่อไป

ประเด็นอภิปราย...

ประเด็นอภิปราย

๑. โครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ (ปีที่ ๑) ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย จำนวน ๑๒ โครงการ แบ่งเป็นทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) จำนวน ๑๐ โครงการ และทุนสนับสนุนจากสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย จำนวน ๒ โครงการ โดยโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยที่ได้ดำเนินการวิจัยแล้วเสร็จ จะมีแนวทางการนำงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ ดังนี้

๑) การพัฒนาโปรแกรมบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้เด็กและเยาวชนผ่านกีฬาทาง สกธ. จะมีการจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ผลการศึกษาวิจัยให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์งานวิจัยผ่านสื่อสารมวลชน เพื่อถ่ายทอดให้กับประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง และเข้าใจง่าย

๒) การนำร่องเพื่อพัฒนามาตรฐานเรือนจำและโปรแกรมบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทางเพศเพื่อลดการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยเห็นถึงความสำคัญในการแก้ไขและพัฒนาโปรแกรมบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทางเพศ เนื่องจากในปัจจุบันโปรแกรมบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทางเพศเฉพาะทางนั้นยังมีอยู่จำกัด จึงควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อต่อยอดในโครงการวิจัยดังกล่าว ทั้งนี้ สกธ. ได้มีการพัฒนาข้อเสนอโครงการเรือนจำต้นแบบเพื่อบำบัดแก้ไขผู้กระทำผิดทางเพศ ปีที่ ๒ ภายใต้โครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาคriminalกระทำผิดซ้ำ (ปีที่ ๒) เรียบร้อยแล้ว รวมถึงการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสารมวลชนให้กับภาคประชาสังคมเกิดความเข้าใจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโปรแกรมบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทางเพศได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ทั้งนี้ การผลักดันการนำงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทาง สกธ. ได้มีการวางแผนการจัดกิจกรรมวิจัยสัญจร เพื่อไปพบและหารือผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อให้หน่วยงานได้รับทราบถึงองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัย เครื่องมือในการปฏิบัติงาน และสามารถนำไปสู่การพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

• การจัดลำดับความสำคัญของข้อเสนอการวิจัยตามกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๖๙

ฝ่ายเลขานุการแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า คณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรมได้มีการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ และได้มีมติเห็นชอบกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๖๙ โดยให้ฝ่ายเลขานุการดำเนินการนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ เพื่อให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และให้การรับรองเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีรับทราบ และแจ้งต่อหน่วยงานผู้จัดสรรทุนวิจัยด้านกระบวนการยุติธรรม เช่น สำนักงานคณะกรรมการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สทสว.) และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ต่อไป

ฝ่ายเลขานุการได้ดำเนินการเสนอกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม ต่อที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ครั้งที่ ๒/ ๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๔ โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบ และได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้ดำเนินการ ๑) สสำรวจความคิดเห็นเพิ่มเติมจากภาควิชาการ เพื่อนำมาประกอบการเสนอกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๙ ต่อคณะรัฐมนตรี

รับทราบ...

รับทราบ และ ๒) ดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของกรอบการวิจัย รวมทั้งข้อเสนอการวิจัยตามกรอบการวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณการวิจัย สำหรับหน่วยงานผู้จัดสรรงบประมาณฯ ต่อไป

ทั้งนี้ สำนักงานกิจการยุติธรรม ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดการประชุมเพื่อพิจารณา (ร่าง) กรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๙ และแนวทางในการประสานความร่วมมือกับภาควิชาการ โดยเป็นการประชุมในระบบทางไกล (Teleconference) ผ่านโปรแกรม Cisco WebEx เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๔ โดยได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายนิติศาสตร์เพื่อสังคม และนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ อาชีวศึกษา และสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ ประมาณ ๓๐ ท่าน เข้าร่วมการประชุมเพื่อพิจารณาสาระสำคัญของแต่ละกรอบการวิจัย

ที่ประชุมได้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญโดยสรุปได้ดังนี้

๑) ข้อเสนอแนะในภาพรวมของกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๙ ในส่วนของที่มา และความสำคัญ ควรมีการเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs) ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ในกรอบการวิจัยที่ ๑ และ ๒ ซึ่งเน้นเป้าหมายการสร้างสังคมที่เป็นธรรม และการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างสงบสุข ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความยุติธรรมทางสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วม (Social Inclusive Justice) และการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของสาธารณชน (Public Trust in Justice) และในกรอบการวิจัยที่ ๓ ควรเพิ่มเติมข้อความเกี่ยวกับการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๒) ข้อเสนอแนะในส่วน of ข้อเสนอโครงการวิจัยที่สอดคล้องกับกรอบการวิจัยต่างๆ ที่ประชุมเห็นว่า ควรมีการพัฒนาชุดโครงการวิจัยขนาดใหญ่ที่มีความสอดคล้องกับกรอบการวิจัยมากกว่า ๑ กรอบ เพื่อให้สามารถสร้างผลกระทบ (Impact) ต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมได้มาก เช่น ชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนากลไกช่วยเหลือประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ชุดการวิจัยเพื่อการขจัดวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และชุดการวิจัยเพื่อการศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการออกกฎหมาย เป็นต้น

ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการ ได้ดำเนินการนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาเพิ่มเติมในกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๙ เรียบร้อยแล้ว

ในส่วนของการดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๙ เพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานผู้สนับสนุนงบประมาณในการวิจัยฯ นั้น ฝ่ายเลขานุการได้ดำเนินการได้ดำเนินการในเบื้องต้น โดยได้พิจารณาถึงความสอดคล้องของประเด็นหัวข้อการวิจัยกับ (ร่าง) แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๙) ซึ่งเป็นแผนระดับชาติด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ที่ได้จัดทำขึ้นโดยมีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติในระดับต่างๆ รวมทั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) เป้าหมายที่ ๑๖ โดยฝ่ายเลขานุการได้ดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๙ ในส่วนของกรอบการวิจัย และโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากความสอดคล้องกับพันธกิจของ (ร่าง) แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๙) รวมทั้งได้คัดเลือกประเด็นวิจัยที่เป็นประเด็นวิจัยเร่งด่วนของแต่ละกรอบการวิจัย ที่ควรมีการดำเนินการภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๗ จากการหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาควิชาการเรียบร้อยแล้ว

มติที่ประชุม...

มติที่ประชุม: เห็นชอบให้ฝ่ายเลขานุการฯ ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของที่ประชุม เพื่อให้การจัดลำดับความสำคัญข้อเสนอการวิจัยตามกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๙ มีความครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนี้

๑. ดำเนินการเพิ่มเติม และปรับปรุงรายละเอียดของประเด็นการวิจัยให้มีความถูกต้อง
๒. ประสานสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ เพื่อหารือแนวทางในการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยต่อไป

ประเด็นอภิปราย

ที่ประชุมเห็นชอบให้ฝ่ายเลขานุการฯ ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของที่ประชุม เพื่อให้การจัดลำดับความสำคัญข้อเสนอการวิจัยตามกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๙ มีความครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้ร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่างๆ โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. จัดลำดับความสำคัญข้อเสนอการวิจัยตามกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๙ ศึกษาความเชื่อมโยงร่วมกับ (ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.) ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถ แก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและ นวัตกรรม แผนงานสำคัญ (Flagship) ตามจุดมุ่งเน้นนโยบาย แผนงานและแผนงานย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ได้แก่ ๑) พัฒนาสังคมคุณธรรม แก้ไขปัญหาคอร์รัปชันและเสริมสร้าง ธรรมภิบาล และ ๒) สังคมไทยไร้ความรุนแรง ประชาชนมีความปลอดภัยและสวัสดิภาพ สาธารณะในการดำรงชีวิต

๒. ประเด็นการศึกษาวิจัยที่เชื่อมโยงกับสหวิทยาการวิจัยในประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำ ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ความเหลื่อมล้ำทางอำนาจ สิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคของบุคคล เป็นประเด็นวิจัยที่มีส่วนช่วยพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางปกครองที่มีประโยชน์ในยุคศตวรรษที่ ๒๑

๓. ในกรอบการวิจัยที่ ๒ กรอบวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ปกครองที่ประชุมได้ให้ข้อสังเกตเพิ่มเติม ดังนี้

- ประเด็นวิจัยเร่งด่วนที่ ๒.๒ ชุดโครงการศึกษาหลักกฎหมายปกครองสมัยใหม่เพื่อนำมาใช้พิจารณาพิพากษาคดีปกครอง ให้บันทึกไว้ในรายงานการประชุม คำว่า “หลักกฎหมายปกครองสมัยใหม่” รวมไปถึง วิธีบัญญัติที่ศาลหรือผู้ให้อำนวยความยุติธรรมในทางปกครองใช้ประกอบด้วย ยกตัวอย่าง ประเด็นในเรื่องประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์แก่ส่วนรวม ในศาลปกครองมีความแตกต่างกันอย่างมากในวิธีพิจารณา ถ้าแปลกันด้วยระยะเวลาที่ไม่มีการกำหนดระยะเวลาเรียกว่าประโยชน์สาธารณะ ถ้ามีการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะไม่มีระยะเวลาการฟ้อง แต่ในมุมประโยชน์ส่วนรวมไม่ถึงขั้นประโยชน์สาธารณะ ฉะนั้นแล้วก็สามารถฟ้องคดีเมื่อพ้นจากระยะเวลาศาลใช้ดุลยพินิจในการรับไว้พิจารณาได้ ความแตกต่างระหว่างประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ส่วนรวมต่างกันอย่างไร ในทางกฎหมายเปรียบเทียบต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับวิธีบัญญัติอาจจะเข้ามาช่วยได้เพื่อจะให้ทุกอย่างชัดเจนขึ้น

- ประเด็นวิจัยเร่งด่วนที่ ๕ การเร่งรัด/กรอบระยะเวลาการพิจารณาทางปกครอง เรื่องของการใช้คำว่า “การเร่งรัดและกรอบระยะเวลาการพิจารณาทางปกครอง” ควรใช้คำนี้หรือไม่ เนื่องจากคำว่า “การพิจารณาทางปกครอง” ในทางกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง หมายถึง การเตรียมการในการ

ออกคำสั่ง...

ออกคำสั่งทางปกครอง ฉะนั้นการเร่งรัดและกรอบระยะเวลาการพิจารณาทางปกครอง กฎหมายเฉพาะจะมีระยะเวลาและกรอบระยะเวลาในการออกคำสั่งทางปกครอง ก่อนการแก้ไขวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ซึ่งมีการเพิ่มเติม มาตรา ๓๙/๑ ศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่า กรอบควรจะเป็นระยะเวลาอันสมควร ซึ่งประมาณเวลา ๙๐ วันในการออกคำสั่งทางปกครอง เมื่อมีการระบุไว้ชัดเจนแล้วถ้าไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้ ก็ให้ใช้ ๓๐ วันในการออกคำสั่งทางปกครอง ประเด็นคำถามคือ การเร่งรัดหรือกรอบระยะเวลาในการพิจารณาทางปกครองในที่นี้มุ่งหมายเฉพาะการพิจารณาที่เป็นส่วนของฝ่ายปกครองเท่านั้น ก็คือการเตรียมการในการคำสั่งทางปกครองหรือรวมถึงกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคดี ในศาลหรือองค์กรที่อำนวยความสะดวกยุติธรรม เช่น ศาลปกครอง ด้วยหรือไม่ จึงขอความชัดเจนในประเด็นวิจัยที่ ๕

- ประเด็นวิจัยเร่งด่วนที่ ๘ การศึกษาวิจัยเรื่องมาตรฐานการสั่งฟ้องคดีอาญาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานของอัยการ เป็นประเด็นการวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้น ให้แก้ไขประเด็นดังกล่าวไว้ในกรอบการวิจัยที่ ๑ การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญา

๔. ประสานสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ เพื่อหารือแนวทางในการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยต่อไป และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในฐานะหน่วยงานให้ทุนด้านการวิจัย เข้าใจและเห็นความสำคัญถึงความสำคัญในการพัฒนาระบบงานยุติธรรมของประเทศโดยควรมีการหารือร่วมกันเพื่อนำกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๖๙ กำหนดให้เป็นประเด็นยุทธศาสตร์หรือแผนงานสำคัญ (Flagship) ที่ใช้เป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ
ไม่มี

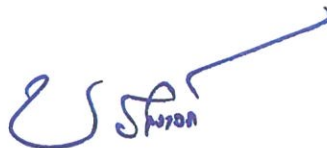
เลิกประชุมเวลา ๑๒.๐๐ น.

(นางสาวจิตติยา พุกษาเมธานันท์)
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้จัดรายงานการประชุม

(นางชัตติยา รัตนดิлок)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้จัดรายงานการประชุม

(นายชัยวัฒน์ ร้างเล็ก)
รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
อนุกรรมการและเลขานุการ
ผู้ตรวจรายงานการประชุม